

MAGYAR VIDÉK.

SZÉPIRODALMI, ISMERETTERJESZTŐ

ÉS

TÁRSADALMI KÖZLÖNY.

Megjelenik: Szerdán és szombaton.

Előfizetési feltételek:

Egy évre 6 frt.
Felévire 3 frt.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Egy száma ára 6 kr.
A lap kiadóhivatala **Nobel Armin** könyvkereskedésében van, hova az előfizetéseket küldendők, minden egyéb küldemény a szokásos útvonalon (postai garancia nélkül) érkezzen.

Hirdetések

négyzet centiméternyi tér szerint számítanak. — Egyszeri beiktatás ára minden négyzet centiméterért 1 krajczár. — Bélyeg külön 30 krajczár. — Előfizetőink kedvezményben részesülnek.

Nyílt tér petisoronként 10 kral számítatlik.

Ne kényeztessük a gyermekeket.

I.

„A legnagyobb hiba, melyet a nevelésnél elkövetünk, az elkenyéztetés”. . . . Ezt írja EÖTVÖS egyik renek művében, a „Nővérek”-ben. S joggal; mert vajmi szánandó lények az elpuhult nevelésben részesültek. A mily erőszakos vágyódást táplálnak a kényelem után, a mennyire előszeretettel vannak eltelve a renyhesség iránt: annyira iszonyodnak az élet terheitől és nehézségeitől, ép oly aggodalmakat kell bennük s hullámszába hozza kedélyüket a szenvedés, lemondás, önmegtartózkodás, melyre oly gyakran utalva vagyunk az életben; gyáva lelkiállapotban a sors csapásai alatt csak hamar elcsigogódnak, kétségbeesés veszt rajtuk erőt és aljas szenvedélyeknek martaleküllő esnek. — Boldogtalanok, szerencsétlenek, mert nevelőik elkenyéztték őket, azt hívén, hogy jót tesznek felök. . . .

Az elkenyéztetésnek rendszeren legelőször a testi esik áldozatal, több pedig az erkölcsi tulajdonok, sőt olykor az értelem is.

A testi elkenyéztetésnek leginkább a gyermek zsenge korában vették meg alapja.

Ami szülők, kiknek nevelési rendszerük a

kényeztetés, gyermeküket oly „nebántvirágnak” tekintik, kinek még az enyhén longedező szellő, a mérsékelt napsugár is megérthet. Azért elzárt szobái levegőben tartják; naponként meleg vízben mossák, sőt — a mint szemtanuja voltam — fölmeligített vízzel iktatják, hogy meg ne hűtse gyomrát; túlmeleg ruházatba bujtatják, úgy, hogy — a mint Rosseau mondja — anyja méhében sem volt annyira összehűzve, beékelve és lenyűgözve; fekvőhelye alul-fölül csupa toll s pelyhe, ha lefekszik, azt hiszik, hogy már is agyonfűtötte magát; ha pedig egy kis hasfájása vagy egyéb esékely testi baja van, nyakra-főre orvósért szaladnak; féltékeny gondnal, mely a balgaság határait is túlhaladja, védik szívük elkenyézttetett kegyencét a legkisebb és ártatlan külső behatások ellen is. . . . De ki győzőné a testi gondozás ama számtalan ferdeségét elsorolni, melyek a gyermek elpuhultságára élesztő befolyást gyakorolnak! . . .

A szülők gyermeküket csupa kényelem-és elpuhultságba mártván, belé a testi bajok csiréit rakták le, melyektől a korral folyton növekvő fájdalmak és szenvedések fejlődnek.

A testileg elkenyézttetett gyermekek, miután erőtlenségben tengődnek, munkakerülők,

tyunyák, képtelenek fáradságot kibírni, fájdalmat elviselni; könnyen hatalmába ejti őket a kedvtelenség; a szórakoztatás egyes neméit mellőzni kénytelenek; — mindez idő előtt megsemmisíti életük varrzsát és az évek haladtával mindinkább elharapodó betegség nemcsak szemök fényének élénkségétől, vidor arckifejezéstől, az élet örömeitől fosztja meg őket, hanem hajlamot ébreszt bennök elégedetlenségre, mely az élet viszontagságaiban életuntagságra vezet, a minék vajmi gyakran a mint az életben tapasztalhatjuk, — öngyilkosság a vége. . . .

A testi elkenyézttetés nem kevésbé, sőt még veszélyesebb az erkölcsi elkenyézttetés, mert a testi bajokat távolról nem oly fájdalmasnak, mint a lelkiek.

S vajjon mivel kényeztethetjük el a gyermekét erkölcsiileg?

Aszúló „nem szereti,” hanem imádjá, bálványozza a gyermekét; bármily tetteit kiváló megeledéssel fogadja, a fokozódó pajzanság nyilvánulása ait az életrevalóság (?) jeleinek tekintti; a gyermek feljogosítva érzi magát bármire, a nélkül, hol a szülői szigor kiesapongó hajlamát mérsékelné; minden vágya, kívánata, habár az örültséggel is volna határos, teljesülésnek örvend, sőt a szülő maga is új meg új vágyakat ébreszt benne, melyek balga kétséggegel tesz eleget; reá rakná a csillagos eget is. Így pusztítja el a szülő gyermekét erkölcsiileg.

T á r o z a:

Egyedül. . .

Egyedül állok ezen nagy világon,
Nem osztozik senki a bánatomon;
Egy volt, azt is elhagyottök öltem;
„Böh szomorú ez az élet önékem.”

Isten! verd meg akárhány leány esalfa,
Még inkább, kik tanítják esalfaságra;
De hisz ekkor sem lesz jó napom nekem,
„A nőta elhagyta szép kedvesem.”

Szépnek mondak én azért téged most is,
Ambar úgy rászédte a csalfa hamis;
Mert mindenem rád bízam volna,
„Hisz te voltál boldogságom csillaga.”

Nem bízom én ezental senkiben sem,
Egyedül töltöm el e sötét életem;
Nem bánom, ha így szól a magyar nőta;
„Csillag nélkül oly sötét az éjszaka!”

K. M.

Idegen földön.

Történelmi elbeszélés Pósa Károlytól.

(5. folytatás.)

Megadott a jel; száguldvá rohant a két párpa egymásnak; a tér közepén találkoztak. Nagyot roppantak a lánzsák a kemény vértéken, mindkét lovag megingott az erős ütésre nyergében, de csakhamar helyreállt a megzavart egyensúly, s mindkettő helyére indult, a második rohanásra készülve.

Az sem volt eredményesebb az elsőnél. Károly belátta, hogy méltó ellenfélre talált; szívbe a szögyen érzete lapódzott. Őt a legözihetetlen lovagot, most egy ismeretlen schonnai alánzá meg jegyese s az udvar előtt? . . . Lánzsáját, mely a második ütkezésnél szétrepedt, újjal cserélte föl, s körültekintett, vajjon mily hatást szül szerencsétlen harcza a nézőknél.

A hírtelen keletkezett szél leesavará az ismeretlen zászlóját nyeléről, s az vigan lengett most vívjé feje fölött. Kiváncsian tekintett rá minden szem, de a rajt lévő képről az ismeretlen kiletét meg tudni lehetetlen volt. Börtönt ábrázolt az, közepén a vérpaddal, melyen pallos nyugodott.

Csak három tudta meg e jelekből az ismeretlen kiletét, s e három Mária, Janka és Károly volt. Mindegyikben más érzelmeket szült e megismerés. Mária retgett Endréért — mert mint már olvasóim sejtették, ő volt az ismeretlen — ki korai fenyegetésével, csak bajt szerezhet magának; Janka arczára diadalmosult állt, tudta, hogy Károly a jelen saját sorsára ismer, mely reá vár, ha Endre királylyá lesz, s ha eddig talán ingadozott is, most szilárdul fog ragaszkodni tervéhez. Endre e tette előbbre mozdítja célját, mert Károly személyi biztonsága tekintetéből is törekedni fog Endrét ártalmatlanná tenni.

Károly az első pillanatban meglepetten tekintett az előtte levő képre, szívét a harag és szögyen érzeten kívül a féltékenység fűrtája is marcangolá; de csakhamar összeszedte magát, a jeladásra vad haraggal, vakon tört ellenének, nem látta, mint

hajolt félre Endre lánzsája elől, szemé előtt csak a kép lebegett; lánzsája Endre oldala mellett siklott el, míg Endré őt oly erősen találta, hogy az ütéstől elkabulva, leesett lováról.

Hangos örömiradás fogadta a harc e nem várt megoldását; midőn a lovag sisakrostélyát fölemelte, s Endre kipirult arca lön látható, a lekesedés a legmagasabb fokra vágott. Kendőlobogtatva fogadták a hőlyeket, midőn az emelvény elé lovagolt, sőt Károly is, ki a kábultságból csakhamar magához tért, erőteltet mosolyal ajkán, üdvözle legyőzőjé. A mai verseny hőse Endre volt.

Oszladoszni kezdett a nép, s az udvar visszatért Nápolyba. Endrét fölmenté neje az udvarias szolgálat alól, ő tehát anyja és Sancha kecsiját kísérő, míg helyét Jankánál, Károly foglalta el, ki némán lovagolt jegyese és Janka mellett.

— Tehát részt vandesz te is az aversai vadászatban? — kérde Janka, félbeszakítván a esendet.

— Csak nem maradhatok el onnan, hol oly nemes vad képezi a vadászat tárgyát — felelé Károly ezúlatosan. — Részt veszek, s ha csillagom megsejti el is ejtem a vadat, mely siet kelepezőjé; hajtóm lesik az alkalmat, hogy magukat kitüntethessék, s reményem nem kell so'áig várnok.

Mária nem igen figyelt beszélgetésükre; elmerengtet multja emléken, eszébe jutottak a régi, kedves képek, melyek ifju életét körüllebegtek, s melyeknek helyet kelle engednie a jelen sivár valójének. Sokkal inkább foglalkoztaták lelkét a kedves képek, semhogy a vészjórtok arczokat látta volna, melyek az ártatlannak tetsző beszédet kísérték.

Mindennek következménye pedig, hogy a gyermek önszeretet- (önzésre) s önhittségre mintegy fölhevítik, feltűnően kifejlődik benne a makacs jellem, a türethetőség szelleme, kevélység; akarata elfajul, s ha önkényét nem gyakorolhatja, indulatosságra szeretetlenségre ragadja őt. Háládatlan lesz és pedig rendszeren először is azok iránt, kik őt elkényeztették — a szülői iránt. Ha kilép az életbe, nem lévén megédzve annak bajai ellen, minden lépésére botlás, számos akadálytalal találkozhat, melyeket igazgató kedélyével legyőzni iparkodik, a nélkül, hogy tekintettel volna a szeretet, méltányosság és jog követelményeire. Szenvedélei, melyeknek magvetői a szülők voltak, mindég több és több anyagot követelnek és őt rablá teszik. Hatást nem ismerő igényekkel lép föl, de utóbb az élet valósága, a viszonytárságok elharapódzott szilajságának gátot vetnek; a nem ismerve az örulom, önmegtartadás, lemondás, nélkülözés erőnyét, ellenszenvvel telik saját helyzete iránt, meghasonlik a világgal és önmagával. Titkos keserv fészkelte meg magát szívébe, s miután azon meggyőződést, hogy a kemény sorssal szemben tehetetlenség van kárhözvátva, napról-napra erősbül benne: össze roskad a komor érzület, elégedetlenség és élet-unság súlya alatt . . .

Az értelmi elkényeztetésről napjainkban már csak igen ritka esetben szólhatunk, mert utóvígore a legeggyűbb szülők is kezdik belátni, hogy gyermekük — még kedvező anyagi körülmények sem — bizonyos ismereteket hiányában nem boldogulhat, tehát tanítatják. Ha pedig nem, úgy a gyermek az életben keservesen érzi a mulasztás következményeit . . .

Az elmondottak után az a kérdés áll elő, hogy mi az óvszer az elkényeztetés ellen?

A légköri villamosság.*)

(Természettani elmefuttatás.)

I.

Ins Innere der Natur
Dringt kein erschaffener Geist,
— — — — —
Glücklich! wenn sie nur
Die äussere Schale weis't.
Goethe.

A természeti tümemények közül, melyek az ember figyelmét magukra vonják, s őt bámulatra ebesztik, a legfontosabbak közé tartoznak a légköri villamotümeményei. A természeti erők retentő hatalma egy tümeményben sem nyilvánul oly megraga-

*) Jutalmazott pályamű. Szerk.

— Minden készen van? — kérdé Janka suttogó hangon, látván, hogy nővére nem figyel rájuk.

— Minden — felelé Károly hasonlóan, — csak még az ő megjelenésére várnak; azon nap, melyen Aversaban megjelenend, halálnak napja lesz.

— Mig anyja itt van, semmi esetre sem lehet véghez vinni e tettet; váratok kell. De jegyzed meg „a türelem rózsát terem.“

— Rózsát, melynek szirmai vörösek lesznek az álnok vétélől . . .

— Óvatósán — suttogá Janka — mert eláruol magad . . . Fegyvert nem szabad használnotok; avagy nem láttad a bővös bezár gyűrűt, melyet gondos anyja huzott ujára, hogy megvédje a mérég és gyilkotól?

— De nem a kötétől; s ha más nem lehet ez leend fogverünk, melylyel . . .

— Vigyázz! jegyzed figyelni kezd — szakítá őt félbe Janka, s azonnal a legártatlanabb beszélgetést kezdé, melyhez a mai torna bőséges anyagot nyújtott.

Igy érkeztek a királyi lak elé. Janka könnyeden ugrott le lováról, s azután bucsut intve Károlynak, nővérével a palotába távozott. Károly viszsamaradt, s a lovakok közé vegyülve, önzetlenül, versenyt dicseré azokkal Endre vitéségét; tudta, hogy az ki esorbát ütött az ő híreivén, nem sokáig élvezheti diádadalma gyümölcsét.

V.

Pár hó mult el a fűt leirt esemény óta, s mi ismét Aversaban vagyunk. Endre, anyja távozása

dón mint a zivatában. Ha a vakító villamok ezimáznak, s a mennydörgések alatt megreszket a föld, megéigzve érezzük magunkat a jelenet nagyszerűségé által, s a leghátrabb is reszket annak tudatában, hogy e kérelmetlen hatalmak ellenében védtefelül áll.

A kutató szellem azonban nem elégszik meg az ily jelenetek szemlélésével, a tümemények pusztala látása tudványát nem elégíti ki, ő a esodásnak látszó tényeket közelebből akarja vizsgálni, azoknak törvényeit, s ha lehet okaikat, keletkezésük és lefolyásuk változatait, a fenálló természeti szabályok nyomán igyekszik kimagyarázni.

Ez képezi jelen értekezésem tárgyát is, a midőn a légkör villamotümeményének szülőkeit, ezen tümeménynek keletkezésének és lefolyásának változatait, szerény erőmtől kitelhetőleg fogom leírni, azon elvek és hypothézisok nyomán, melyeket a tudomány mai állása mellett, e tümeményekre fölállhatunk.

Már Wall 1708-ban azon szerenésés ötletre jött, hogy a gyantahenger dörzsölése által létrejött villamszikrákat, a villámhoz hasonlítá. Még jobban kitűnt ezen hasonlatosság, midőn a leidei palack és a villamtelep fölaltalása által nagyobb szikrákat voltak képesek előállítani; míg végre Franklinnak sikerült elsőbben, a eszesoknak ő általa fölismeret szivóképessége folytán, egyenesen a felhőkből vezetni le a villamotümeményt, s így a villám és villamotümemény azonoságát kimutatták 1752-ben türelmetlenül várta egy ép ez időben Philadelphiaiban épülő torony építkezési munkálatainak befejezését, hogy kísérleteit azon megkezdhesse, de a munkálatok késétek, s a türelmetlenség e lángszellemű férfinak más eszközt juttatá eszébe ezáltalnak elérésére; ügyelmél a sárkányra, a gyermekek emez ismeret jártékszerűre fordítá, mely kedvező szíleiben jelentékeny magasságra emelkedik; s tervével azonnal kész volt. A sárkány, melyet kísérleténél használt selyemből készült, mint ahogy a papír az eső által áztatva, foszlányokra szakadozott volna. A víz függleges palézájára kiálló vashegyet alkalmazott, mely a zsinnegel melyen a sárkányt fölereszté, vezetői összeköttetésben állt.

Igy felszerelve indult Franklin, egyedül fia által kísérve, egy zivataron napon a szabadba, s fölereszté a sárkányt. Vészterhes felhők vonultak el a sárkány fölött, de a szikra, melyre számított, elmaradt. Kétségbe esve kísérlete eredménytelenségén, már föltagyni készült azzal, midőn az eközben megeredt eső, megnevedesíté a zsinneget, s most azt tapasztalá, hogy annak alsó felhoz erősített végén, az egyes szálak meredezni kezdettek, jelölnek annak, hogy egyenmül villamotümeménnyel teltek el, s újjával a zsinneghez közelebbe, abból valóban szikra ugrott ki, melyet nemcsakára számos más követett.

Egy évvel később, anélkül azonban, hogy

után oly annyira belemarult a kormány gondjaiba, melyeket Janka vele készségesen megosztott, hogy kedveznek mulatságára, a vadászatra sem birt időt nyerni. Most is csak neje unszolására hagyá el Nápolyt, hogy a gondokat rövid időre elfizze, e kedvező helyen keressen szórakozást. Az udvar Máriaával — ki pár hét óta Károly neje — Nápolyban maradt, s csak Jankának pár meghitt embere, köztünk Károly követé a fejedelmi párt, hogy azzal részt vegyene a vadászaton.

Alkony borult már a vidékre, midőn a vadászó csapat visszatért. Endre rózsás kedélyben volt; sikerült egy szép sast, melynek fészket fölülé, elejténie, s ez nagyon megörvendezteté őt. Janka oldalánál lovagolt, s vidáman beszélgetett nevével, míg mögöttük Károly sötét arca látható, ki komoran tekint maga elé, s mormog egyes szakadozott szavakat.

Ej, félre az aggodalmakkal! Nem én leendek gyilkosa — a bán, Janka lelkiismeretét fogja terhelni — ő feleljen érte Isten és az emberek előtt. De miért kelle neki Máriaét szeretni? . . . Most elvész, mert lekem nem lehet nyugodni, míg őt nem tudom ártalmatlanná tétel. S hozzá e fenegető zászló! . . . Egy durazsót akar e jövényvíz verpadra huzatszaltatni, egy Durazsot vesszen el a bakó esapása alatt? — E gondolat oly különösnek tetszett előtte, hogy gnyusyan mosolygott. — Előbb élvezzel te, semhogy engem látnál a hóhér kezei közt. . . . Mire a csapat a kolostor elé ért, a nap utolsó sugara is eltűnt már a láthatárról; csillagok tündeztek föl az égbolton, közöttünk a hold mint

Franklin kísérletéről tudomással birt volna de Rommas Neraban tett egy ily sárkányval kísérletet, s hogy a zsinnegel száraz időben is jó vezetővé tegye, abba fémsondonyt fonatott be, s meglepő volt az eredmény, melyre jutott. Egy zivatart alkalmával a vezető zsinnegből, melyre alulról, ezelszerűbb elszigetelés tekintetéből, egy körülbelül 4 méter hosszú selyem zsinneget kötött, 2.5—3 méter hosszú, s 2 cm. vastag szikrákat kapott, melyeknek pattogása a pisztolydurranást is fölülmúlta erősségében. A helyett azonban, hogy mint Franklin azt tette — újjával esalta volna ki a szikrákat, egy különös szikraluot használ; fémvezetőt mely a földdel vezetői összeköttetésben volt. Midezen elővigyázati szabályok daczára egy alkalommal egy ily szikra által földre sújtott. Ismervén tehát a légköri villamosság lényegét, mi sem természetesebb, mint hogy az ezen villamosság minőségét és mennyiségét feltűntető eszközökkel, egyezőval a légköri villamosság mérésszközéivel megismerkedjünk. A légköri villammutatóknak általában 2 nemet különböztetjük meg, u. m.

1) Nyugvó készülékeket. Ide tartozik minden tetszés szerinti villammutató és villamotümemény, melyhez a villamotümeményt hosszú, felső végén hegyes- és ezáltal jó vezetővé tett magas, nyílt helyen állandóan megerősített, s jól elszigetelt vezető vezet. A villammutató jelei, a légköri villamotümeményekkel azonosak. A készülék nagy pontosságra igényt nem tarthat, mivel részint a környezeti villamotümemények kölcsönhatása, részint a hiányos elszigetelés, továbbá azon zavaró körülmény miatt, hogy a lassu megtöltés következésében ily villamotümeményt mutat, mely sem mennyiségileg, sem minőségileg a körülményben már nincs jelen — inkább a villamotümemények kitértetésére mint mérésére szolgál. Ily készülékeket közelgő vihar alkalmával a földdel jól vezető összeköttetésbe kell hozni, mert ellenkezé esetben a rajta lejtő villamotümemény könnyen átcsaphat a környezében lévő jó vezetőre s veszélyessé válhatik.

2) A szállítható készülékek. E nevezet alatt ily készülékeket értünk, melyeknél vagy az egész készülék, vagy legalább annak vezető része, tetszés szerint elszerezten emelhető vagy leszállítható. E készülékek lényegét szintén csak a villammutató- vagy mérő képezi, melyhez a vezető kapcsolatik. De a vezető már lényegesen különbözik az előbb tárgyaltól, úgy, hogy vele a lehető legpontosabb méréseket eszközölhetjük. Egy ily készüléket akkor röviden megismertetni, s ez a Dellmann-féle mérő készülék, mely a legesélyesebb légköri villamotümemény méréseére szolgál. — Ha valamely elszigetelt fémgolyót a szabádban jelentékenyebb magasságra helyezünk, s azt egyidőre a földdel vezetőleg összekötjük, a légkörben székülő villamotümemény a golyóra megosztólag

a nyáj éber őre, melán tekintett le a földre, mely anyni bűnt, anyni gonoszságot rejt méheben.

A kolostor egyedül, elhagyottan állt, körülövezve a hold ezüst fényétől; távolról az aversei házak tüntek föl, melyeknek lakói fárasztó munka után rég lenyugodtak már, s csak egy-egy éber kutya ugatása szakítá félbe a néma esendét. A csapat megérkezése után eltűnt az végleg.

A fáradt vadászok estéliek ültek. Felcsendültek a serlegek, vidám kacaj hangozott a lakomázók ajkairól. Janka Endre mellett foglalt helyet, s tölté annak poharát.

— Igyál kedvesem — mondá hízogó hangon — a bor földüiti lankadt testedet, vidítja kedélyedet; kedvesebb álnok ringatnak majd, ha a pezsgő nedv ömlik eriedben. Igyál!

S Endre ivott. Nem látta a diadal mosolyt Janka arczán, nem a gyilkos tekintetet, melyet a szemközti áll Károly feljéje lövelt; mámoros fölveté a serleget, melyet Janka fáradatatlannal töltött.

— Igyál szép herezegem — hallatszott a kigyó ajkairól, — e poharat firtsd értem, szerető hülygedért . . . emezt Máriaét, Károly hitvesét . . . s most még nejet drága hazáért . . .

Sohasem látá Endre egyet ily igazónak; önfeláldatlen esztigtek szemei a hódítóan szép nőn, ki oly büvösen mosolygott rája.

— S most még egy eszokt mielőtt távoznál — szólát Janka fölkelve, miközben ajkaival érinté Endre homlokát — álmodjál szépeket lovagom, a hífi szerelemről, s az örök boldogságról . . .

hat, maga felé vonzza s különönmű villamosságát, s tisztítja az agyéműt, mely a vezetőt keresztül a földbe siet. Ha most a vezetést megszakítjuk a földbe az ellenemű villamosság állandóan megmarad. Ez elvöl kiindulva szerkeszté Dellmann villamóré készülték.

A 8-10 cm. átmerőjű megtörtendő gölyvő vékony fémplázára van helyezve mely sellak talapzatra van erősítve; e talapzat alsó részét kautsuk lap képezi, mely egy kautsuk gyűrű által körveszve, a körülbelül 25 cm. hosszú (b) fémhüvely felső részére erősítetik.

Ezen hüvely felső részén a fémpláza ugyanily sellakos és kautsukgyűrű által van megszilárdítva. Az épület homlokfalán, hol az észlelési terem van, 2 méter távolra egymástól 2 vasrudat van beerősítve, melyek a falról mintegy 30 cm-re nyúlva végződnek, melyeken keresztül egy 7 méter hosszú tölgyrudat vonul. Erre rudra, a falon lévő ablakon keresztül illesztik a fémhüvelyt, s az egészet csigára alkalmazott kötel segítségével felhúzzuk addig, míg a sark, mely a rud alsó végére van erősítve, az alsó gyűrűt éri. Így megerősítve, a gyűjtőgolyó a tétő felől kimagaslik. Hogy most a földdel rövid időre vezetődő összeköthessük, a rudra, fémhöl készült emeltyű van erősítve, melyről rézsodrony függ le; ennek meghúzása által az emeltyű függélyes karján lévő homorú rész a golyót érinti, s így a jó vezetést szakadatlann. Rövid idő múlva, főnteműt módon a golyó eltelik villamossággal; a sodrony ismét elhosszúdjuk, mire az emeltyű saját súlyánál fogva előbbi helyzetét foglalja el. A rudat ismét lehozzuk, s a hüvelyt levéve, a terembe visszük, hol a golyót jól elszigetelt mintegy 2 mm. vastag és 2-5 cm. hosszú sodrony segítségével a villamóréval kötjük össze. A pláza kilengési szögéből a villamóré megnységét meghatározhatjuk, meggyezendő azonban, hogy e villamosság a légkör villamosságával ellenkező jeget vesz.

Hogy ne csak egyes helyekre szorítkozunk, hanem bárhol végezhesünk a megfigyelést, ha most a golyót egészen a villamóréra helyezi, s vele azon helyre indul, hol a villamosságát megvizsgálja öhajja. A golyót, vagy mi még jobb a plázát, melyen a golyó ül, pár percig újával érinti, s aztán megszüntetvén az összekötést a földdel, valamely zárt helyiségben végzi a leolvasást.

Hogy a leolvasást zárt helyiségben kell végezni, az pontosság tekintetéből okvetlen szükséges, mert így helyeken mint a tapasztalás mutatja a villamosság, mely a golyó villamosságát megköve tartaná — nem létezik, mi nyílt, különösen pedig magasabb helyekről nem áll.

E készülékkel fölszerűvé képesek vagyunk már a különböző helyeken, különböző időkben, a légnek változó hőmérséke és páratartalma mellett

Iskarióth is esókkal árulá el mesterét, s Janka csókja nem sokat különbözött azétól.

Endre fölkel székéről, s mámortól ittasan távozott, a többiekől kísérve.

— Én megtettem a magamét — sugá Janka a mellette elmenő Károlynak — most rajtatok a sz, fejezték be a művet.

— Meglesz — felelé Károly elmenőben.

Elesendesült minden. Endre távozta után Janka is terembe vonult, de nem azért, hogy nyugalmra hajtsa fejét, sokkal izgatottabb volt, sem hogy arra képes lett volna. Ott áll a nyílt ablak előtt, összekulcsolt kezeikkel tekintve az éjbe; gondolatai messze, nagyon messze repülnek, Lajost keresik föl azok, kik távol Nápólytól eped Jankája után.

— Nem sokára egymáséi lehetünk, — susogja elmerengve — lehull a gát, mely benntünk szétválaszt, nyomtalanul eltűnik a földről... Mi volt ez? — kérdi hirtelen fölrezeve — mintha segélykiáltást hallottam volna... Csalódtam; igazolt képeletem hallatá velem e hangot; fájdalom, esáladtam.

... Az udvarban ezalatt két férfi beszélgett halkán egymással.

— E fa alatt, mondá, hogy várjuk — szól az egyik, kinek hangjában Bertrándára ismerünk — a kitözött idő itt van, s ő még sem jelent meg.

(Folyt. köv.)

kísérleteket folytatni. Az eddigi kutatások és vizsgálódások, melyek még koránt sinesnek befejezve, sőt lelkes követőkre várnak, a következő eredményre vezettek: Oly helyeken, hol a szívök felett szilárd tárgyak vannak, tehát termekben vagy az erdő fái alatt villamosságunk, míg nyomaira sem fogunk akadhatni, s ugyanazon körülmények között mindig ott fogunk többet föllelni, hol a fémgolyó vagy vezető esues körül magas tárgyak van emelkednek tehát többet rónakon mint mély völgyekben.

(Folyt. köv.)

Értesítés a csáktornyai állami tanítóképezdőről

A csáktornyai állami tanítóképezde 1879-ben azon ezéből állítottat, hogy a horvát és vend vidékek számára e vidékek lakóinak nyelvét is értő és beszéző magyar tanítókat képezzen. Ez intézetnek a lefolyt 1879-80. tanévben az 1. osztályban (évfolyamban) 25 rendes és 2 rendkívüli növendéke volt; a rendes tanulók közt anya nyelvére nézve 21 magyar, 3 vend, 1 horvát; 15 Zala, 3 Somogy-, 2 Vas-, 1-1 Baranya, Bács, Soprony, Tolna és Vasudmegyék-ből; 21 róm. kath., 4 zsidó. Az intézet belakására levén berendezve, 18 növendék magában az intézetben ingyen élveztet lakást, élelmezést, mosást és világítást, 4 künlakó növendék pedig 8-8 frtnyi havi ösztöndíjat nyert. Az egészségi állapot kitünő volt, 12 növendék az egész tanévben át egyetlen órát sem mulasztott, erkölcsi tekintetben is teljesen meg le hett a növendékek magukviselésével elődödni. A munkái horvát és vend nyelvi gyakorlati módszer szerént Gőzezy ABC-éje alapján sikerrel tanítottat. A magyar ifjak nagy kedvel tanulták e nyelveket, s így remélhető, hogy néhány év alatt horvát és vend polgártársaink közt számos magyar tanító fogja a magyar nyelvet és szellemet terjeszteni: ha a horvát és vend vidékek magyar tanítóinak állása és tisztessége díjazása kormányunknak hatalmában álló minden eszközzel biztosítani fog; mert a csáktornyai képezdéből kikerült tanitók is bizonyosan csak oly vidékeken fognak alkalmazást keresni, hol a megültek gondjaitól szabadulhatni vének. Az intézet iránt elejétől kezdve kiváló érdeklődés mutatkozik. Számos kitünő egyéniség között Zalamegye főispánja nemcsak az év folytatban látogatta meg az intézetet s tartott rögtönzött vizsgálatot: hanem a zárvizsgálaton is megjelent, félnapon át hallgatta a növendékek feleleteit s távoztakar teljes megelégedését fejezte ki. A vizsgálatot tett 24 növendékek közül 1 kitünő, 8 jeles, 12 jó, 1 elégséges és 2 elégtelen általános osztályzatot nyert.

A jövő 1880. tanévben már a második osztály is föllállitatik. Az I. és II. osztálynak szorgalmas és jóvelletű, de szegény tanulóik közül 40 nyelhet ingyen ellátást, ezeken kívül még néhány künlakó növendék havi 5-8 frt ösztöndíjat. A beírások aug. 26-31. tartatnak. A fölvételi és ismétölt vizsgálatokzept. 1-1-én lesznek. A belakásra fölvevő növendékekzept. 3-ától kezdve fognak élelmeztenni. Fölvetetnek olyan ép és egészséges testalkatú ifjak, kik a 15-ik élet már betöltötték s 4 polgári vagy középiskolai osztályt végeztek, vagy pedig fölvételi vizsgálatnak vetik alá magukat. E vizsgálat tárgyai a magyar nyelv, számvetés, földrajz és történeti évi terjedelemben, mint e tárgyak a polgári iskolák, reáltanodák és gymnasiumok négy alsó osztályában adatanak elő. A segély iránti kérvényeknek a beírások idején kell az igazgatóságnál benyújtatniok. A kérvények keresztlevél-, orvosi-, szegénységi és iskolai- (esetleg alkalmazási-) bizonyítványokkal látandók el. A belakásra fölveendő növendékeknek legalább 6 jó inggel, 4 gatyával, ágyművelé, nyári és téli teljes öltözettel s a háromhetekint eszközöndő mosásnak megfelelő mennyiségű törülközőkkel s más fehérneműekkel, ruha- és eszimatizáló-kefekkel sat. kell birniok. Ágyat, szalmazakot s ágytakarót az intézet ad. A horvát-vend nyelv az intézet sajátlagos föladatának megfelelőleg rendes tanbárgy lévén, akik magukba a tanitói pályára általában, a horvát vagy vend vidékeken való tanítóskodásra pedig különösen is tehetséget és hivatást éreznek, azok bizalommal fordulhatnak a csáktornyai tanítóképezdéhoz. Csáktornyai 1880. július 31. Bárány Ignáz igazgató.

Fővárosi levél.

Status quo... t illik, hogy a „saison morte” javában folyik. Az ugorka lejártá fényes napjait, következik a kukorizasszon, mely itt és általában honunkban oly kedvelt. Egy része a fővárosi proletár-osztálynak felhasználva ezen időt, lucratív

kereskedelmet üznek vele. És valóban, ki ne kapna étvágyat (!) e hízaló anyagra, midőn fiatal asszonyok és kis fiuk bekiabálnak minden házból: „Forrrró meleg kukorrica! Ami németül annyit tegyen „Brennhälsa kukurricur”!

Ez a sokavok boldog ideje! No, most már az egyszer megfogok hízni, mondja egy sovány barátom, kinek láttára azonnal meggyőződünk, hogy az embernek hány a bordája!

És mire nem jó a „saison morte” (még nem unták meg e kopott kifejezést?) Egy kövér kollégám, (akár egy élő hústömeg) buscut vesz tőlem.

Hova mész? No, hát hova, sófördőbe megsoványodni.

Miután a megkövéresedés és megsoványosodás különböző állapotairól elmélkedtem, egy halovány barátba átközöm, kinek arczán az ártatlanság színe honol. És őh, mily ártatlanok azok a sápadt emberek! Hova, hova, kérdezem. No hát hova, vidékre, kipirosodni.

Már most kiestem sodromból. Átkozva mindent, hogy a fővároszhoz vagyok kötve, futok a Dunához (meg ne ijedjenek) jegyet válték és mentem Ó-Budára. Megelégedéssel ültem a „Fecske” hátán, lelkes gyöngyörrel szíván a hűvös dunai levegőt, el a lánész- és Margitihid mellett, el a Margit-sziget mellett, honnan a híres kőrás forrás valósgos vízuhatag alakjában látható. Így nem eseríttem sem sovány, sem a kövér, sem a halvány barátommal. De gyöngyöröm nem tartott sokáig, egy élős fűtty és a hajó Aquineum szentelt mezején kötött ki. Ugyanazon városrészt, hol vitöz rómaiakra viaskodtak a babérért, melynek környékén Árpád sirja fekszik, ugyanazt a részt „derék” svábok lakják. A megmagyarosodó városrészek közt bizonyára ez lesz a legutolsó, mely szegény üldözött és mégis szép hangzású nyelvről* (bécsi lapok szerint) le fog szokni.

Megnéztem Ó-Buda nevezetességeit, a nagyszabású és messzehírű hajógyárt, az 1848. óta dícsőséges emlékeztető kaszárnyát, honnan Klapka kezdte meg Buda elleni ostromát, és melynek kapuja felett megerősített magy. 2 fejt fekete sas szemtelenedik, (mely csak oly országban lehetséges, hol Edelhelmok és Seemannok vannak.)

Épen, midőn Ó-Budán időztem, kezdtek meg az új számozást. Volt azután zür-zavar és ijedelem a derék spießburgerek közt, midőn minden utca-sarokra eszapán csak magy. főraltat ellátott táblaléskákat erősítettek meg!

Miután 2 óra alatt Ó-Budát teljesen meg lehet menni, folytattam felúgtatásaimat, ismét a szép „Fecske” álvé, Új-Pest felé tartottam. E barátságos magyar városka igen szép környékkel bír, hol nyáran sok tanár és művész szünetel (Jankó János, Ligeti, Telepy, Molnár, Lengyel stb.). Kár, hogy a por ott oly nagy. Van Új-Pestnek egy derék önművelődési köre, Csillag Hugó tanár buzgó vezetése alatt, mely ezéjnapán tűzte ki magy. szemellenben e városka művelődését elősegíteni. Jelenleg is augusztus 7-én nagyszabású hangversenyt rendeznek a rákospalotái ligetben, melyről és többi kirándulásaimról legközelebb.

Salamon Ödön.

Vidéki és helyi hírek.

— Komáromból írják lapunknak, hogy ott azon húzat, melyben Jókai Mór szálltett emléktárlalával fogják megjelölni, melynek költségeire már vagy 60 forintot gyűjtötték. Ghioxy Kálmán 10 frtot adott. — Hídba, exempla tralunt, s mi pápaiak bítszéké lehetünk, hogy a mi példánkat követik. Rossz élelkekben nem lesz ugyan hiány, de nem kell velük tördödni.

Hymen. Edelényi Szabó Lajos ur, helybeli ref. gym. tanár s lapunk dolgozótlarsa jegyet váltott a mult hetekben Kiss Juliska kisasszonnyal, Kiss Elek csepi (Komárommegye) földbirtokos és kataszteri becsölt biztos kedves leányával. A menyegző e hó végén lesz. Tartós boldogságot kívánunk t. barátunknak ez új frgyhez, tartóssabbat, mint a melynek a zord halál a mult öszszel vetett véget oly borzasztó módon. Isten áldása kísérje a leendő új párt! — Nyomdánk művezetétől, Goldberg Gyula urtól pedig a következő meghívást vettük: „Lövy Mór és neje Pápai, Goldberg Sá-

